

Một vài đặc điểm khá lý thú về đường xa lộ được xem là tiêu tiên nhất của Hoa Kỳ này:

- Xa lộ 105, còn được gọi là Century Freeway hay Glenn Anderson Freeway, được đề án vào năm 1958, và được thêm vào đề án Interstate Highways cuối thập niên 1960s. Một đặc điểm của dân địa phương và các nhà hoạt động bảo vệ môi sinh được năm 1972 xin huỷ bỏ đề án này. Dù vậy, một phát quyết của thẩm phán Harry Pregerson đã được phê chuẩn và ban hành năm 1979, sau đó được tu chính năm 1981, đã cho phép khởi công xây dựng xa lộ I-105.

- Lộ đi tiên đã được đưa ra ngày 1 tháng 5 năm 1982 và đường xa lộ này được chính thức khánh thành cho công chúng sử dụng lúc 3 giờ 13 phút ngày 14 tháng 10 năm 1993, sau 11

năm 5 tháng và 13 ngày xây c t. T sáng s m ngày hôm đó, c ngàn ng i đã đ u xe s p hàng đ ch đ c "c t ch " khai tr ng, đ đ c vinh d là nh ng ng i đ u tiên đ c lái xe trên xa l I-105.

- Xa l I-105 có 3 i (lanes) chính m i chi u, c ng thêm hai i ph dành cho nh ng ng i đi chung xe, th ng đ c g i là diamond lanes hay car pool lanes. Ngoài ra, chính gi a xa l còn đ c thi t b v i h th ng đ ng xe đi n hai chi u.
- T ng s xe c x d ng xa l I-105 nh ng ngày sau khi khánh thành là 155,000 chi c m i ngày. Con s này đang trên đà gia tăng và Cal Trans c l ng r ng vào năm 2010, t ng s xe c x d ng xa l I-105 s lên đ n 230,000 chi c m i ngày.
- Trong 17.3 d m c a xa l I-105, ch có 0.5 d m c a xa l đ c xây b ng m t đ ng. Còn i, 10.7 d m đ c xây cao h n m t đ ng và 6.1 d m th p h n m t đ ng.
- Xa l I-105 có 4 giao đ m n i v i xa l I-405, I-110, I-710, và I-605. Riêng ch giao đ m c a xa l I-105 và xa l I-405 là m t công trình xây c t giao đ m xa l n nh t t i California. Giao đ m này r ng 100 m u, g m 5 t ng và có đ cao h n m t cao c 7 t ng, v i kinh phí xây c t lên đ n 134 tri u đô la. Ch riêng đ n xa l t m th i trên xa l I-405 đ xe c có th l u thông trong th i gian xây c t giao đ m, t n phí đã lên đ n h n 20 tri u đô la.
- Đ hoàn thành xa l I-105, Cal Trans đã mua l i nhà, đ t c a 25,000 c dân đ a ph ng.
- Cal Trans đã x d ng 930 m u đ t, 2.3 tri u cubic yards xi-măng, 115,000 t n thép, dào x i 16 tri u cubic yards đ t và l y đi 500,000 cubic yards đ t b ô nhi m.
- Công trình này là công s c c a 200 nhân viên ti u bang, và h n 1500 nhân viên thu c các h ng th u.
- Công trình xây d ng xa l I-105 đã mang l i h n 18,000 công vi c, cùng gián ti p h tr h n 27,000 công vi c khác.

Nh ng quy lu t v đ t danh s cho xa l :

Có khi nào b n t h i nh ng danh s đ t tên cho Xa l Liên bang và Ti u bang có ý nghĩa gì không ? Xin th a, chúng đ u có ý nghĩa và bu c ph i theo m t h th ng nh t đ nh. Vào năm 1957, đ u hi u và danh s dành cho Xa l Liên bang đ c ph bi n. Theo quy lu t này, đ u hi u c a Xa l Liên bang s có hình khiên, mũi nh n quay xu ng, g m ba màu xanh d ng, tr ng và đ (màu đ đ trên, xanh d ng đ i, n n tr ng, ch tr ng). Cũng theo quy lu t này, nh ng Xa l Liên bang mang hai con s s đ c xem nh nh ng xa l chính. N u m t xa l chính ch y theo h ng Nam-B c, nó s mang s l , và ng c l i, n u m t xa l chính ch y theo h ng Đông Tây, nó s mang s ch n. S nh dành cho nh ng xa l b t đ u t mi n Tây và mi n Nam và s l n dành cho nh ng xa l b t đ u t mi n Đông và mi n B c. Thí d nh xa l liên bang 5 (s zero đ c hi u ng m), s ch y theo h ng Nam-B c và b t đ u t Nam California, trong khi đó, xa l liên bang I-10, s ch y theo h ng Đông-Tây và cũng b t đ u t Nam California.

Nh ng xa l liên bang có 3 con s là nh ng xa l vòng đai ho c xa l ph thu c vào xa l chính. Ch ng h n nh xa l liên bang I-405 là xa l ph c a xa l liên bang I-5 và xa l liên bang I-210 là xa l vòng đai c a xa l liên bang I-10. Xa l vòng đai ho c xa l ph cũng ph i theo quy lu t ch n, l nh xa l chính, tuy nhiên v n có nhi u tr ng h p ngo i . Tr ng h p ngo i l đ i n hình là Xa l Liên bang I-110 ho c Xa l Liên bang I-710, hai xa l ph c a Xa l Liên bang I-10, tuy mang s ch n nh ng chúng l i ch y theo h ng B c-Nam.

Đ u hi u cho Xa l Ti u bang có hình dáng và màu s c tùy m i ti u bang quy t đ nh. T i California, xa l ti u bang có màu xanh lá cây trên n n tr ng, ch tr ng, cũng hình khiên nh ng v i mũi nh n ch lên tr i, nh xa l ti u bang CA-91 ho c xa l ti u bang CA-22. Xa l Ti u bang không nh t thi t theo quy lu t ch n l , đ i n hình là xa l Ti u bang CA-91, tuy mang s l

nó i ch y theo h ng Đông-Tây.

Ngoài hai h th ng xa l liên bang và ti u bang nh đã đ c p, chúng ta còn có m t h th ng xa l n a đ c g i là Xa l US (US Highways). US Highways là m t lo i h th ng Xa l Liên bang nh ng đã t n t i tr c khi b lu t Federal Aid Highway Act (FAHA) ra đ i. H th ng xa l này đ c thành l p đ u tiên vào năm 1925 b i Federal Aid Highway Act đ thay th s l n n c a nh ng xa l dùng tên g i (ch ng h n nh xa l Lincoln Highway n i li n New York v i San Francisco, đã đ c thay th b ng US40, sau này tr thành Xa l liên bang I-80 t i California). Xa l Hoa K có d u hi u cũng hình khiên, màu tr ng, vi n đen, ch đen v i mũi nh n quay xu ng. Hi n nay, ph n l n nh ng Xa l Hoa K đã đ c thay th b ng nh ng Xa l Liên bang hay Ti u bang, nh ng m t s v n còn t n t i, ch ng h n nh xa l US-101, ho c xa l US-395. Nhi u ng i th ng l m t ng r ng Xa l Liên bang (Interstate Highways) là xa l n i li n các ti u bang còn Xa l Ti u bang (State Highway) là xa l ch ch y trong ph m vi ti u bang mà thôi. Đi u này không hoàn toàn đ ng nh v y. Ch có xa l chính m i ch y xuyên ti u bang, thí d nh xa l Liên bang I-10 ho c I-40. Còn nh ng xa l Liêng bang ph ho c xa l vòng đai ch ch y trong ph m vi ti u bang. Đi n hình là Xa l liên bang I-105 ch ch y t Norwalk đ n El Segundo, thu c ti u bang California.

S khác bi t gi a Xa l Liên bang và Xa l Ti u bang ch Xa l Liên bang đ c tài tr và chi ph i b i liên bang, trong khi đó Xa l Ti u bang hoàn toàn do ti u bang chi chu n. M t đi u đ ng đ c ghi nh n là ti u bang Alaska không có xa l Liên bang nh ng ti u bang Hawaii thì có, đ c bi t đ i tên là xa l Liên bang H1.

Nh ng đi u c n bi t khi x d ng xa l :

Nh đã th a tr n, xa l t i Hoa K đ c xem nh con đ ng an toàn và h u hi u nh t cho nh ng ng i lái xe ô tô. Đ ng v y, so v i các đ ng trong thành ph , s tai n n t vong trên xa l r t th p và th i gian đ đi t đ i m A đ n đ i m B r t ng n. Th i gian di chuy n trên xa l so v i đ ng trong thành ph , nh t là n u b n ph i đi xa, th ng ch b ng m t n a ho c ng n h n. Tuy v y, lái xe trên xa l không ph i là không nguy hi m vì t c l c xe ch y trên xa l r t cao, có th lên đ n 75 hay 80 đ m/gi . V i m t t c l c cao nh v y, n u b n l c tay lái d m vào thành xi m ng ch n ho c d m vào xe ng c chi u thì k nh tiêu đ i.

V i t cách là m t gi ng viên c a National Traffic Safety Institute (NTSI), tác gi xin đ c đ ng góp m t vài ý ki n th thi n cùng nh ng kinh nghi m th u p đ c trong ngh ng h u có th giúp b n đ c lái xe an toàn h n và tránh đ c b các ô ng b n dân chi u c :

1. Luôn gi xe trong tình tr ng toàn h o. Chi c xe c a b n là m t trong b n y u t khi n 6,300,000 tai n n đã x y ra h ng năm, đ a đ n s t vong c a g n 50,000 ng i. B o trì xe là m t trong nh ng ph ng cách có th giúp gi m thi u s nguy hi m trong vi c lái xe. Hãy ki m soát h th ng th ng xe c a b n th ng xuyên, ít nh t m i 15,000 đ m. Đ ng đ m c đ u th ng xu ng th p h n m c t i thi u. Nên thay v bánh xe n u chúng đã mòn quá 1/32 c a m t inch.
2. Tránh x d ng nh ng xa l đ c m nh danh là xa l t th n (killer highways), n u b n có th x d ng nh ng xa l khác. Xa l t th n là nh ng xa l ti u bang, ch y xuyên qua nh ng t nh l , th ng đ c g i là nh ng xa l đ ng quê (country highways), thí d nh Xa l Ti u bang CA-71. Lo i xa l ti u bang này ch có hai l i (lanes) đi và v , không có t ng ch n g i a. Chúng ch đ c ng n hai v ch vàng liên t c, ho c đôi khi, m t v ch liên t c và m t v ch đ t đ o n m t bên. Đây là d u hi u cho phép tài x đ c l n sang ph n đ ng bên kia đ qua m t xe đ ng tr c. Lý do nh ng xa l này đ c m nh danh là xa l t th n vì s t vong h ng năm trên nh ng xa l này r t cao, ph n l n do tài x qua m t m t cách b t c n, ho c do tài x m t m i, ng g c và d m qua l i đi ng c chi u.

Nhäng điäu cän ghi nhä näu bän buäc phäi xä däng nhäng xa lä này:

1. Näu bän đäng bän thäy xe ngä cä chiäu đäm sang läi cäa bän, viäc đäu tiän là häy giä bình tĩnh, bóp kän häc pha đèn đä cänh giäc ngä i täi xä väi häy väng anh ta sä trä vä läi cäa anh ta. Näu đèn và kän không mang läi kät quä, häy läng xe vä hät bên phäi đä tránh tai nän. Không bao giä läng vä bên trái vì ngä i täi xä xe ngä cä chiäu có thä giät mình và trä vä läi cäa anh ta.

2. Chä qua mät khi län kä vàng bên phän đäng cäa bän đät đän. Không bao giä qua mät täi nhäng khúc quanh, trên đäc và nhät là không bao giä qua mät vào ban đêm näu bän có thä thäy đäc hai ánh đèn xe ngä cä chiäu, mäc dù chúng rät nhä. Lý do rät đä hiäu là bän sä không đäc läng chính xác đäc khoäng cách giäa xe cäa bän và xe bên kia, do đó bän sä không đä thì giä đä vät xe đäng träc bän mät cách an toàn.

3. Luôn luôn giä khoäng cách an toàn đäi väi xe đäng träc. Khoäng cách giäa xe cäa bän và xe đäng träc đäc xem là an toàn khi xe đäng träc bän bät chät thäng gäp mà bän vän có thä thäng käp đä không gây ra tai nän. Khoäng cách này đäc đäo bäng thäi gian, đäc đäng là 3 giây cho điäu kiän thäi tiät bình thäng. Näu träi đäng mäa häc có säng mù, khoäng cách này phäi đäc tăng lên, 4 häc 5 giây häc lâu hän näa. Đä biät đäc khoäng cách an toàn giäa xe cäa bän và xe đäng träc, häy đä ý chiäc xe träc mät. Khi chiäc xe này đän mät điäm cä đänh, chäng hän nhä cät đèn, thì bän bät đäu đäm thäm, chäm rãi: mät ngàn lä mät, mät ngàn lä hai, mät ngàn lä ba. Näu sau khi đäm täi mät ngàn lä ba mà xe cäa bän chäa đän điäm cä đänh đó, bän đã giä đäc khoäng cách an toàn. Bäng không, bän đäng đánh bài väi sinh mäng cäa mình.

4. Đäng vät quá vän täc giäi hän. Täc läc täi đa cäa tiäu bang California là 65 đäm/giä, ngoäi trä trong nhäng träng häp điäu kiän an toàn cho phép, täc läc täi đa đäc tăng lên 70 đäm/giä. Trên lý thuyät, näu bän vät quá vän täc giäi hän đäu chä 1 đäm, cänh sát có quyän cho bän ticket vì tiäu bang California, cùng 31 tiäu bang khác, áp đäng luật "täc läc giäi hän tuyät đäi" (absolute speed limit). Tuy nhiên, trên thäc tä, cänh sát thäng không viät ticket cho bän näu bän chä vät quá khoäng 5 häc 7 đäm. Trong mäi träng häp, tác giä thành thät khuyên các bän đäng lái xe quá täc läc, nhäng näu bän là ngä i thích lái xe nhanh, thích tìm cäm giäc mänh, các bän cän ghi nhä nhäng điäu sau đây đä tránh khäi bä ăn ticket cäa nhäng ngài cänh sát:

- Tránh xä däng lane sä 1 (lane sát giäa đäng häc cänh diamond lane)
- Tránh đäi lane nhiäu län
- Tránh bám đuôi xe khác quá gän
- Đäng dán kính màu cäa kính träc cäa xe (phän ghä täi xä và hành khách kä bên)
- Đäng sän säa xe đä nó có hình däng quá näi bät nhä cät äng nhún cho xe thäp gän sát đät, dùng bánh xe có đäng kính 20 inch, sän xe màu thät näi nhä xanh lá cây lät häc vàng, xi bä xe, cäng xe bóng loáng, gän đèn neon chung quanh hay đäng i län xe...

Khi có nhiäu ngä i vi phäm cùng mät lúc, cänh sát sä cho ticket nhäng ngä i nào mà hä cho là đä bät nhät, näi bät nhät và vi phäm lä liäu nhät.

- Đäng bao giä qua mät cänh sát. Khi lái xe trên xa lä, bän häy đä ý đän nhäng xe cänh sát chäy chäm trong lane trong cùng. Đây là nhäng ông bän đäng làm nhiäm vä cäa hä là canh bät nhäng ngä i vi phäm vän täc giäi hän. Näu không muän bä ăn ticket, bän häy giä cùng vän täc väi hä. Khi thäy hä exit ra khäi freeway, đäng väi nhän ga đi tiäp vì nghĩ räng bän đã thoát nän. Trong nhiäu träng häp, hä chä vä exit nhäng thät ra hä rä vào con đäng nhä bên cänh và bäc lên freeway trä läi.

Và cuäi cùng...

5. Đäng lái xe trên car pool lanes näu bän chä đi mät mình. Car pool lanes hay diamond lanes

là nh ng l i đi đ c bi t trên xa l , ho c l i ra xa l , ch dành riêng cho nh ng xe có hai, ho c ba ng i trong xe tr lên. Ti n ph t t i thi u cho nh ng ng i vi ph m car pool lanes cho ti u bang California là 271 đ. Đ ng ra ho c vào car pool lanes nh ng n i mà nh ng đ ng k màu vàng liên t c. Ch ra và vào khi nào nh ng đ ng k đ t đ n. Vi ph m đ u này, b n cũng s ăn m t ticket gi ng nh tr ng h p c a lái xe trên diamond lane m t mình.

Đ ch m đ t bài vi t này, tác gi xin k cho các b n m t chuy n vui mà tác gi th ng k cho các h c viên trong l p xóa ticket. Có m t bà M s n s n, dòng dõi lu t s (b là lu t s , ch ng là lu t s , anh em có nhi u ng i làm lu t s). Bà b lãnh m t ticket cho t i lái xe trên diamond lane m t mình. Thay vì đóng ph t r i xin đi h c traffic school, bà ch n vi c ra toà tranh cãi cho s vi ph m c a bà. Đ ng tr c m t quan toà, khi đ c h i: "Có t i hay không có t i?" bà đã anh dũng th a v i quan toà r ng: "Không có t i".

Quan toà t v ng c nhiên h i bà:

- Bà lái xe trên diamond lane m t mình b c nh sát b t, xin bà hãy gi i thích v s v o t i c a bà?

Bà li n lời trong c p táp ra t gi y do bác sĩ c p, ch ng nh n r ng bà đang mang thai 4 tháng, đ a cho quan toà xem. Quan toà li c m t nhanh qua t gi y, tr l i cho bà m m c i:

- Theo lu t pháp, đây ch m i là thai nhi, không tính là m t ng i. Bà v n có t i. Sorry.

Nh ng bà không ch u thua, l n ti ng th a:

- Th a quan toà, ông sai r i.

Quan toà v n c i:

-Tôi sai ? Xin bà hãy ch ng minh ch t i sai. Tôi r t mu n nghe s trình bày c a bà.

Bà tr l i m t cách t tin:

- Đ c, tôi s ch ng minh cho ông xem.

Nói xong, bà l i m c p, lôi ra m t quy n sách lu t, m đ n trang đã đánh d u s n, đ c l n:

- Trong phiên toà ngày ....t i toà án t i cao ti u bang .... , v th m phán phiên toà đã tuyên án tù chung thân m t ng i đàn ông v t i đã gi t ch t hai ng i, đó là ng i đàn bà mang thai và đ a con còn trong b ng c a bà ta.

Đ c xong, bà gi quy n sách lu t lên cao, đồng đ c:

-Vi th , chi u theo phiên toà này, đ a bé trong b ng tôi là m t ng i.

Xong bà đ c ý c i l n:

-Haha, tôi đã b o ông, tôi s ch ng minh cho ông xem mà. Ông thua r i.

V quan toà sau khi nghe bà trình bày, g t gù:

-Tôi có l i khen ng i bà và xin c m n v s kh o c u c a bà. Hôm nay tôi đ c h c m t đ u m i. Bà nói đúng, chi u theo phiên toà này, đ a bé trong b ng bà là m t ng i. Vì lý do này, tôi s tha bà t i lái xe trên diamond lane, nh ng ...

Ng ng m t vài giây, ông ti p:

-Tôi bu c ph i ph t bà t i ...HAI NG I NG I M T GH .

Tác gi xin chúc các b n m t ngày th t vui và xin lái xe th t c n th n.